

הַלְבוּת פֶּסַח סִימָן תְּנָא

ביאורים ומוספים

סימן תנא

דיני הגעלת פלים

[משנ"ב ס"ק א]

הוא הדין קְדוֹת שֶׁשְׁמִישָׁן עַל־יְדֵי עֲרוֹי וְכִלֵּי שְׁנֵי גַבְבֵּן דִּיקָא קְבִי.⁽¹⁾

1) משמע שכל הכלים ואף של חרט. שלא השתמשו בהם למאכלי חמץ חמים כלל, אין צורך להצניעם בפסח, אם נקיים הם, וכן מבואר בשו"ע להלן (סכ"ב) שמותר אף להשתמש בהם בפסח. הוסיף בשו"ע אור לציון (ח"ג פ"י תשובה א), שאף על פי שכתב השריע שם שנהגים שלא להשתמש בפסח בכלי חרט שהשתמשו בהם בחמץ לדברים צוננים בלבד, מ"מ אין צורך להצניעם, הואיל ומעיקר הדין מותר אף להשתמש בהם.

[משנ"ב ס"ק ב]

וְלִקְשָׁן עַד אֶמֶר פְּסָחֵי וְכוּ', דְּבִשְׂאֵר כִּלִּים כִּינֵן שְׁשֵׁשׁ לֶקֶם תְּקַנָּה אִינוּ עוֹשֶׂה בִּן רַק מְגַעֲלָן אוּ מְלַקֵּן.⁽⁴⁾

2) וממה שהותר לקיימן כשסגורים בחדר, ואין צורך למוכרם לנכרי, כתב החזו"א (ארו"ח סי' ק"ז ס"ק טו) שמוכר שאין צורך למכור לנכרי את החמץ הבלוע בכלים, וכן מבואר בשו"ע הרב (סדר מכירת חמץ, הובא בסוף ספרו) שאין מוכרים אלא את הכלים המהומצים שיש עליהם חמץ בעין, וכן כתב הגר"ש אלישיב (קובץ תשובות ח"א סי' ג). אכן, החזו"א עצמו כתב בסדר המכירה שלו שמוכר את הבלוע בכלים, וכתב הגר"ש קניבסקי (ארחות רבנו ח"ב עמ' כג, וספר דבר חריף לאחר פט"ו) שאף על פי שדעת החזו"א שמדינא אין צורך למכור את הבלוע, מ"מ הידר לעשות זאת, כדי שלא ישאר ברשותו אפילו משהו שבמשתו של חמץ. והוסיף, שאמנם לא שייך למכור בליעה שאין בה ממשות אלא טעם בלבד, מפני שאין בה ממש, אך בכלי שבלועה בו ממשות של אוכל [שאפשר להוציאה מהכלי על ידי בישול], נחשבת הבלועה כדבר ממש, ושו"יך למוכרה.

ואף שמוכר ברמ"א לקמן (סי' תס"ז) שנהגים לשרוף תרנגולת שנמצאה בה חיסה מבוקעת, ולא דותר להשהותה עד לאחר הפסח, למורת שהחמץ רק בלוע בה, ביאר החזו"א (ארו"ח שם ס"ק יב) שבלוע בכלי קל יותר מבלוע באוכל, מפני שהכלוע בכלי נחשב כמי שנבלה עליו מפרלת כיון שאינו ראוי לאכילה בעין, ואף שאפשר להוציאו על ידי בישול, מה שאין כן בלוע באוכל.

3) וכלי חרט, כתב החזו"א (ארו"ח סי' קכ"ב ס"ק ז) שאין להם תקנה בהגעלה אפילו אם נותן כמי ההגעלה דבר מר כדי לפגום את הבלוע, הוסיף, שאף שהגעלה שלש פעמים מועילה בכלי חרט לדעת בעל העיטור [הובא בטור וי"ד סי' קכ"א, וראה חזו"א שם (ס"ק א) לגבי פסח], אין זה אלא כשהבלועה אינה בת יומה, אך כשהיא בת יומה, גם פגמת המים אינה מועילה, ואף אם יגעיל את הכלי אחר כך שלש פעמים.

4) ובזמנינו שהכלים אינם יקרים, דעת הגר"ש האונר (קובץ מבית לוי ח"ג עמ' ב) שעדיף לקנות כלים חדשים לפסח, ולא להכשיר כלים שהשתמש בהם לחמץ.

[משנ"ב ס"ק ג]

וְאִין צְרִיכִין אֶלָּא טְבִילָה בְּכִלֵּי־מִקְכּוֹחַ.⁽⁵⁾

5) שכלי חרט אינם צריכים טבילה, כמבואר ברמב"ם (פ"ז מהל' מאכלות אסורות ה"ז).

וכלי מתכות חדשים המצויים בדורות האחרונים, כתבו המשמרת שלום (וי"ד סי' קכ"א ס"ק יב) והחזו"א (ארו"ח סי' קט"ט ס"ק יט, וי"ד סי' מד ס"ק ד) שצריכים גם הגעלה בטרם השימוש, כיון שהדרך למשחם בשומן טחף בשעת יצורם, וכן כתב בשו"ע הר"ב צבי (וי"ד סי' קז), אכן,

להצריך ליבון מחמת שומן זה, כתב החזו"א (שם) שאין צריך, משום שמשקק הנבלעים בכלי נחשבים כנבלעו על ידי בישול, ולא כנבלעו על ידי האור וראה מה שכתבנו להלן (ס"ק כז). ובשו"ע הר"ב צבי (שם) כתב שכלים חדשים אינם צריכים ליבון משום שבליעת השומן בכלי נגרמה על ידי חום השפשוף, ואינה כבליעה על ידי חום האור. אמנם, בשנותיו האחרונות החמיר החזו"א לעצמו (טעמא דקרא, ודראות מהחזו"א אות מט) ולא רצה להשתמש בכלי אלומיניום הצריכים הכשר [כיון שאי אפשר ללבנם, ומבואר ברמ"ע מפאנו שבאופן שמשקה איסור נבלע בכלי באופן ישיר, צריך הכלי ליבון (ארחות רבנו ח"ג עמ' פז), אלא שמעיקר הדין אין הלכה כן, וראה מה שכתבנו לקמן (ס"ק כז)].

ואף שגם כשמושחים את הכלים בשומן מן החי מסתבר שמושחים אותם בשומן פגום שאינו איסור את הכלי, מ"מ דעת הגר"ש קרליץ (הוט שני פסח פ"י ס"ק א עמ' קטו) שיש להחמיר בדבר [וראה שו"ע צ"ח אליעזר (ח"יב סי' נה) וש"ת משנה הלכות (ח"ז סי' ק"ב) שכתב להקל בדבר משום שהשמן פגום]. והוסיף הגר"ש קרליץ (שם), שאף שבזמנינו רבים הם הכלים המשוחים בשומן צמחי ולא בשומן מן החי, ואם כן אין צורך כלל להגעילם, מ"מ כיון שישנם מקומות המשתמשים בשומן מן החי, ואין יודע באיזה שומן נמשחו הכלים שרצה להשתמש בהם, יש להגעיל את כל הכלים המשווחים בשומן.

ואם עבר ובישל תבשיל בכלי חדש שלא הוגעל, דעת הגר"ש קרליץ (שם) שלא נאסר המאכל, ומ"מ יש להגעיל את הכלי לאחר מכן, כדי להתיר להשתמש בו מכאן ואילך.

ובאופן הגעלת הכלים החדשים בזמנינו, דעת הגר"ש קרליץ (שם) שצריך להכשירם גם מבחוץ, הואיל ונמשחו מבחוץ ואם כן בלוע את האיסור מבחוץ, מאידך, הגר"ש אייערבך כתב (שו"ת מנחת שלמה מהדורת סי' נא, וראה הליכות שלמה פסח פ"ג ארחות הלכה הע' 12) שיתכן שאפשר להכשירם על ידי נתינת מעט מים בתוך הסיר והעמדתו על גבי האש עד שירתחו המים ויתחמם גם הכלי שיעור שהיד סולדת בו משני צדדיו, ולא יצטרך להכניסו בתוך מים ורתחיו. דעת החזו"א (ארחות רבנו ח"ג עמ' פז), שאפשר להגעיל כלי חדש על ידי שימאל את הכלי מים וירתחם, וכשעת רתיחתם יתן אבן מלובנת לתוכם כדי שיגלשו מעבר לדפנות הכלי. וכן דעת הגר"ש האונר (קובץ מבית לוי ח"א עמ' לב) לגבי הגעלת כלים חדשים שאי אפשר להכניסם למים ולהגעילם, שדי בעירוד רותחין מכלי ראשון על גבי הכלים, מפני שיש להקל בזה לסמוך על השיטות שעירוי מבלוע בכלי, ועל שיטת הבי"ח המוכרת בס"ז (וי"ד סי' צד ס"ק יג) שבליעת משהו אינה נבלעת בכלי אלא כדי קליפה, ואם כן עריו מפליטו [ובכלים גדולים המצויים במטבחים ציבוריים, כתב שם שיש להקל למלאותם מים עד שירתחו ויגלשו].

ואם רצונו להשתמש בכלים החדשים שבזמנינו למאכלים צוננים בלבד, דעת הגר"ש קרליץ (הבית בכשרותו עמ' קצג) שאין צורך להגעילם.

[משנ"ב ס"ק ז]

כְּמֵי שֶׁנִּתְבָּאֵר בְּסִימָן ר"ע"ה.⁽⁶⁾

6) שם (סי"א) כתב השו"ע שאין לקרוא לאור הנר מחשש שמא יטה אותו כדי שידלק יפה, ואף אם נמצא בגובה עשר קומות ואינו יכול להגיע אליו אסור לקרוא לאורו, מפני שלא חילקו חכמים בדבר.

[משנ"ב ס"ק ח]

וְלִהְיוֹנֵיץ הַמְּפַתֵּחַ.⁽⁷⁾

7) וסגירת הדלת על ידי דבק, דעת הגר"מ פיינשטיין (ספר הלכות פסח לגר"ש איידר פ"ג הע' קעו) והגר"ש אייערבך (הליכות שלמה פסח פ"ו דבר הלכה אות יב) שמועילה כמו הצנעת המפתח, מפני שגם על ידי כך יבא לזכור שאסור לפתוחה בפסח.

באר הגולה לז

הלכות פסח סימן תנא

תנא דיני הגעלת פלים, ובו כ"ז סעיפים :

(ב) (א) *קדרות. ה"ה קצרות וכלי שני ונח"ה הנשתמש בהם ע"י ערוין ג"כ דינא הכי: (3) שגשמש. כתב אור"ה כלל נח דין מן הכלים חדשים שמוין מהשוק אפלו פלי-הרס אין צריך לספק בהן שפא נשתמש בו, דאין דרוך כלל להשתמש בכלים חדשים, אבל כלי מתכות שנקנים מן הא"י בביתו ואינו מפיר בהן וראי שהם חדשים צריכין מספק להגעילן או ללבנם כפי השמישה, ח"י: (ג) משפשפן. ואם לא שפשפן קדם פסח משפשפן תוך הפסח או לאחר הפסח, כדן לא בער קדם פסח במשיל סימן תלה: (7) צנור. ואותן שמעמידים פלים על גבה הפתלים לנוו אפלו גבוה וקומות אסור, ביח, וכתב ט"ז ומ"א: ואפשר דנהגו כן משום דאינו ב"י ואף אם נשתמש בהם רבו הפתורים במ"ש סימן תמו ט"ז ונח"ה הוסיף: באחר דרגילים שם כל השנה לא יבוא לטעותו, ומכ"ש באותן שרוב השמישה בכ"ש או בצונן גגון נקנים דאין לחש, והמחמיר תע"ב. ועין הרב"ד ח"א סימן לה, ועין יד אהרן: (ה) בכלי שני. (פ"י ענה מקלי ראשון לשני ואח"כ הניח כלי זה לתוכו). ובמקום הפסד מרבה ומניעת שמחת י"ט יש להקל בכ"ש [אף בכלי-הרס]

שערי תשובה **באר היטב**

(ב) קדרות. ל"ד קדרות. ה"ה קצרות וכלי שני ונח"ה הנשתמש בהם ע"י ערוין ג"כ דינא הכי: (3) שגשמש. כתב אור"ה כלל נח דין מן הכלים חדשים שמוין מהשוק אפלו פלי-הרס אין צריך לספק בהן שפא נשתמש בו, דאין דרוך כלל להשתמש בכלים חדשים, אבל כלי מתכות שנקנים מן הא"י בביתו ואינו מפיר בהן וראי שהם חדשים צריכין מספק להגעילן או ללבנם כפי השמישה, ח"י: (ג) משפשפן. ואם לא שפשפן קדם פסח משפשפן תוך הפסח או לאחר הפסח, כדן לא בער קדם פסח במשיל סימן תלה: (7) צנור. ואותן שמעמידים פלים על גבה הפתלים לנוו אפלו גבוה וקומות אסור, ביח, וכתב ט"ז ומ"א: ואפשר דנהגו כן משום דאינו ב"י ואף אם נשתמש בהם רבו הפתורים במ"ש סימן תמו ט"ז ונח"ה הוסיף: באחר דרגילים שם כל השנה לא יבוא לטעותו, ומכ"ש באותן שרוב השמישה בכ"ש או בצונן גגון נקנים דאין לחש, והמחמיר תע"ב. ועין הרב"ד ח"א סימן לה, ועין יד אהרן: (ה) בכלי שני. (פ"י ענה מקלי ראשון לשני ואח"כ הניח כלי זה לתוכו). ובמקום הפסד מרבה ומניעת שמחת י"ט יש להקל בכ"ש [אף בכלי-הרס]

משנה ברורה

לטבולן. ואם הם כלי-הרס צריך שבידה מספק: (ד) כל השנה. והוא הדין אפלו נשתמש בהם חמץ תוך הפסח, די בדיעבד בשפשופו היטב ומתיר להשהותן עד אחר הפסח, פמבאר לעיל בריש סימן תמו [חקי-יעקב ולב"ש]. ובפרי-מנזרים מפסק אם בשל בהם בשביעי של פסח בארץ-ישראל או בשמיני של פסח לדין בחוצה-לארץ בעוד שהפלי פני-ימנו, שלא להשתמש בו, ע"ש: (ה) אפלו אותם שעושים וכו'. כלומר, (7) דאז הם בלועים הרבה חמץ, ואם יכשל בהם אחר הפסח בנדאי לא יהיה ששים נגדם, אפלו הכי מתיר, והשעם, דאנן קיבא לן דחמץ לאחר הפסח מן התורה מתיר, ואינו אסור אלא משום קנסא דקנסו חכמים על מה שהשקה החמץ, ולא קנסו אלא על החמץ שהיה בצינה אכל על מה שבלוע בכלי לא קנסו, ולפיכך מתיר אפלו לכתחלה לבשל בהם אחר-כך: (ו) משפשפן. ואם לא שפשפן קדם פסח משפשפן (ה) תוך הפסח (י) או לאחר פסח, כדן לא בער קדם פסח המבאר בסימן תלה: (ז) ומצניעין וכו'. יש נוהגין לסדר כלי ברזל של חמץ בתוף הפית בגבה הפתל במקום שאין יד אדם מגעת לשם והם סדורין כל ימי הפסח לנוו, (ח) ואין למחות פניהם ואף-על-פי שכל דבר שצנורו עליו חכמים מחמת חשש שפא ישפח וישפמש בו לא חלקו בגונתם ואסור אפלו הנכבד אותו הדבר צנור קומות, כמ"ש שנתבאר בסימן רע"ה⁶, מפל מקום כיון שאינו בני-ימין מבליעת חמץ בשעה שמתדרין אותו, ומפלי-שפן באותן שרוב השמישה בכלי שני או בצונן גגון נקנים, אין לחש, (ט) ומכל מקום המחמיר בנה תבוא עליה ברכה: (ח) ולהצניע המפתחת. רוצה לומר, דאם יבוא לחפש אחר המפתח יזכר שהוא פסח: (ט) אינו מועיל וכו'. דהסק שהיה (ט) רק מבחין אינו מועיל להפליט את הפליטה: (י) שענה לתוכו רותחין. גגון קצרות, דדרך לשפך עליהם מהקדרות: (יא) אפלו בכלי שני.

שער הציון

(ג) מקור-חיים: (ג) מגן-אברהם, וכמו שפירש הלבושי-שוד דבריה, ומפל מקום גם לפרוש זה אינו פורה, דאף שבאפן זה לא שפך רוצה בקימו שהרי אין לו שום שיכות להבית וכלי, וכמ"כ חליפי חמץ לא שיכא, מכל מקום הרי משהכר הוא באסורי הנאה שאסור ואפלו נתן לו שכירותו לאחר הפסח, ובשלתן-ערור הגר"ז מתקן זה קצת, דאינו זוכה המדות מיד הנכרים, אלא המדות שיכים להשר והוא זוכה מפנה, ואם-כן הוא אינו משתכר באסורי הנאה רק השר: ועדן אינו ברור וצריך עיון, ועין בהגר"ז סעיף טו וסעיף טז: (ב) הנהו דצריך לשפשפן ולהצניען, ונקט קדרות דהם גס"כ מתיר להשהות: (3) אחרונים: (ג) אסור וחסר, והכא באחרונים, ועין יורה-דעה סוף סימן קכב, ואין סתירה לזה: (7) עלת-שבת: (ה) חקי-יעקב ושי"א: (1) רוצה לומר, אם עבר ולא שפשפן בחוף הפסח מתוב עלי-פליטתם לאחר הפסח, דהמשוהו ששט בעין חל עליו אסור חמץ שעבר עליו הפסח: (1) פגן-אברהם וחקי-יעקב ואל"ה רבה ופרי חדש, דלא כפ"ח: (ח) פגן-אברהם ופרי חדש: (2) גמרא:

תרגום: 1 עסק נתון בחכמה. 2 בית שעושים בו למת. 3 לתת.

הלכות פסח סימן תנא

(המגיד פי"ח), (יב) ואפלו אם ימלאום גחלים, דחשיבין (ג) דלמא חייס עליהו שמא פקעי (פרוש, שמא תפקעו) ולא עביד להו הפקה מעלמא. וימיהו, אם החזירן (ו) לכבשן שמצורפין בו כלייחרס הדשים מתר, דבינון שמכניסין להסק גדול פנה ודאי לא חייס עליהו דלמא פקעי, (יד) אבל לתנורים שלנו לא: הגה פל כלי הצרף לבון או הנצלה, אסור להשתמש בו (טו) אפלו (ז) צופן בלא הצשר (מדברי חס סוק כל שעה). (טז) ועין ביונה דעה סימן קכא: ב' אוביא, שהוא כלי שעושים (ח) מלבנים ועפר ואופים ומטגנין בו, וכן תנור קטן שקורין פידליא, (יז) הסקו מבחוץ אסור לאפות בו בפסח, דאין חמץ שבו נפלט בקה, (יח) ואם מלאו גחלים (ט) מפקנים שרי: ג' (יט) ספינים, (י) מגעילן בכלי ראשון ומתירן, וכלי

ו תוספת שכ נתיבא
שאר ספינים ו ד שם
כקמא ח שם כגמרא

שערי תשובה

באר היטב

אם אינו ביי, חיי, ע"ש. ועמ"א: (ו) לכבשן. נשאלתי, כלי חרס ששאר אחר השפחה ר"ל אם מטר להשתמש בהם בפסח, שד"ע שעה יותר מחנות הכבשן, והתיר; ומ"מ הפל לפי הענין: (ו) צופן. הנה דרך קבע שפא אמי להשתמש בו חמין, וא"כ אפלו הדיחו מחלה אסור, אבל דרך עראי אסור להשתמש בו ע"י תורה, ודרך קבע אפלו בע"פ אחר זמן אסור להשתמש בו, ע"ה"י: (ח) מלבנים. עמ"א דלבנים הנשפכים בכבשן ענין שלנו יש להם כל דין כלייחרס. וכתב הח"י: אלא דלא חייס עליהו כ"כ ואפשר דמנין להו הפקה אפלו דרך תנורים שלנו לרצונו, אבל לבנים וקפסות, ואין לא קי"ל ח"י. ע"ש: (י) מפקנים. אם מתלבן קפא, נ"ל: (י) מנעילן. ודוקא סכינא דפסחא או מכשר לחלב או להפק, משא"כ ספינים של אסור בעי לבון אף שאין בה גטוח כל שרוצה לשמש בחמין, כמבאר בי"ד

קנה וחזק דכרי, ע"ש, ובשורת חייס שאל ח"י סימן לת קתב שדכרי הלשק"א פתובה סימן תעשה דלא פתחי"ט, ששם כתב דלא מחיי יסון רק כלי חיי, וכתב שפעשה בא ליה בישנאל ששלת לו חרות בליס חסריים מפאפרי"י פורצלאני"י ולא נבר אם האי ושל"ח פ"ד נשתמש בהם, וכ"כ שנתים ימים תוסה כלים חרס, וכתב שלכאונה אין לסתיר לכתחלה כמ"ש ח"י"ט גיפה, וכן דמדכרי הרשבי"א משמע דאמרי דצ"ב אסור, אך בזה דיש ס"ס שפא לא נשתמש ואת"ל נשתמש, ספק להקל, ועדין צריך ישוב. עכ"ל. (נ"ל שאם אפשר להגעילן ברותחין ג' פעמים יש לעשה כן, ואם הם פלים שאין דרך להשתמש בהם ורוחין שחייס"כ יש להקל ביה, ועין פ"י"ד סימן קכב מדריים אלו: שנתקשו בחמה יש להם דין כלייחרס, וכלי גללים וצבנים בכליחרס, (י) מנעילן. ודוקא סכינא דפסחא או מכשר לחלב או להפק, משא"כ ספינים של אסור בעי לבון אף שאין בה גטוח כל שרוצה לשמש בחמין, כמבאר בי"ד

משנה ברוחה

לומר, דמחמת שהסקו מבחוץ לא מהני להסקא הפלויעי: (יח) ואם מלאו גחלים וכו'. השעב, דסתם בוכיא (יז) אין ברוכה להקבצו, ועל-פ"ן אין לחש דלמא חייס עליה ולא ילבנו קפה, ולבנים הנשפין בכבשן יש (טו) עליהם דין כלייחרס, ואם נשפך עליהם דבר רותח של חמץ אין לו תפוקה (טז) אלא בלבון כדרי"ט, ועל דרך שיתבאר בסימן חסא נמקל מקום הלבוין מהני להם (יז) אפלו דרך תנורים שלנו, דלא חייס עליהו כמו בקדרותם, אבל לבנים שנתבשו רק בפסח (יח) יש להם דין כלייחרס ומהני להם הגעלה, (יט) ואם נאפה ונצלה עליהם, הרי משמישן על-ידי האור וצריכין לבון, כנ"ל: ג' (יט) ספינים. בין (כ) גדולים ובין קטנים, אף אם נשתמש בהם חמץ בחמין כל השנה, די בהגעלה לפסח, ואף-על-פי שספינים הפלויעים משאר אסורים, פסק השלחן-ערוך ביונה דעה סימן קכא שצריך ללבנם באור כדי להשתמש בהם בחמין, הקא כיון שיש אומרים שאפלו בליים הפלויעים מחמץ על-ידי אור בלבד נמי (כא) אין צריכין אלא הגעלה, וגם פסח פוסקים סוכרים וספינים אין להם דין בליים הפלויעים על-ידי האור ודאף אם השתמש בו על-ידי האור, כטן שתחב בו חתיכת פשטי"א על האש, מכל מקום רב משמיש' הוא שלא על-ידי האש ואזלין בחר רב, וקדלקמן בסערי' ו, לפיכך הרייר לכתחלה על-ידי הגעלה בלבד, ומכל מקום מי שאפשר לו, מצוה מן המבחר שיקנה חדשים לפסח [אחרונים]. עוד כתבו, דספינים הפלויעים משאר אסורים, אף דלקתחלה צריף ללבנם, מכל מקום בדיעבד אם הגעיל והשתמש בהם בחמין (כז) אינו אסור. וספינים הפלויעים מכשר לחלב די בהגעלה, אף העולם (כח) נהגו אסור בזה"ט. וכתב פתש"פת תת-סופר סימן קכ,

שער הציון

(י) חקיעקב ואלה רבה בסימן תמו סצ"ף ג ויסקו אברהם מצד הדין, וגם הנה"א פ"ב במסקנתו ודוקא בערוי מהמירין ולא בכלי שני, ודברי השלחן ערוך בסערי' ה המחיר, והוא רק להרשבי"א: אכן נדון זה מסתפקא, דחקיעקב משמע דהוא מקל אף פשהוא כדרי"ט, שהרי פ"ב ויבפרט פשהוא אינו כדרי"ט, וכן משמע באלה רבה בסימן תמו סצ"ף ג ה"ל, ע"ש, והוא מקל במקום הפסד הרבה מצד בלי שני לברי, וכן מהנה"א ה"ל משמע גם-כן הכי, ומתירי אדם והנה"ו ומקורחיים משמע דקולין בצרוף שניהם ודוקא, וצריך עיון, אכן בכלי שלישי בודאי יש להקל אף פשהוא כדרי"ט: (י"א) מ"ג אברהם ושי"א, דלא ככ"ח: (י"ב) ט"ז: (י"ג) חקיעקב ושי"א: (י"ד) ביתרוס"ף בסימן תסא ואלה רבה: (ט"ו) מגדאברהם ושי"א: (ט"ז) ולבוין מהני אפלו נשתמש עליהם חמץ כל השנה על-ידי עליה ואפ"ה [הנה"ו]: (י"ח) בחקיעקב כתב בלשון אפ"ש, ובאלה רבה העתיק דמהני: (י"ט) מגדאברהם ושי"א: (י"ט) הגר"ו: (כ) הנה"א ושי"א: (כ"א) דסכינא להו דחמץ מקרי חסרא בלע: (כ"ב) חקיעקב ומקורחיים ויבפרט לרצת הפרי חדש דאיהו מתיר אפלו לכתחלה כמגעלה, וכן מוכח נמי מהנה"א דכתב דמה דתמירי שם דכ"י לבון הוא רק להקרא, אכן מוכח שם מהכ"י דהוא רק כספין קטן, אבל כספין גדול של עכורים מדינא צריך לבון: (ג) לקטן סימן תסס, מגדאברהם סצ"ף קטן יא"ט.

(י) חקיעקב ואלה רבה בסימן תמו סצ"ף ג ויסקו אברהם מצד הדין, וגם הנה"א פ"ב במסקנתו ודוקא בערוי מהמירין ולא בכלי שני, ודברי השלחן ערוך בסערי' ה המחיר, והוא רק להרשבי"א: אכן נדון זה מסתפקא, דחקיעקב משמע דהוא מקל אף פשהוא כדרי"ט, שהרי פ"ב ויבפרט פשהוא אינו כדרי"ט, וכן משמע באלה רבה בסימן תמו סצ"ף ג ה"ל, ע"ש, והוא מקל במקום הפסד הרבה מצד בלי שני לברי, וכן מהנה"א ה"ל משמע גם-כן הכי, ומתירי אדם והנה"ו ומקורחיים משמע דקולין בצרוף שניהם ודוקא, וצריך עיון, אכן בכלי שלישי בודאי יש להקל אף פשהוא כדרי"ט: (י"א) מ"ג אברהם ושי"א, דלא ככ"ח: (י"ב) ט"ז: (י"ג) חקיעקב ושי"א: (י"ד) ביתרוס"ף בסימן תסא ואלה רבה: (ט"ו) מגדאברהם ושי"א: (ט"ז) ולבוין מהני אפלו נשתמש עליהם חמץ כל השנה על-ידי עליה ואפ"ה [הנה"ו]: (י"ח) בחקיעקב כתב בלשון אפ"ש, ובאלה רבה העתיק דמהני: (י"ט) מגדאברהם ושי"א: (י"ט) הגר"ו: (כ) הנה"א ושי"א: (כ"א) דסכינא להו דחמץ מקרי חסרא בלע: (כ"ב) חקיעקב ומקורחיים ויבפרט לרצת הפרי חדש דאיהו מתיר אפלו לכתחלה כמגעלה, וכן מוכח נמי מהנה"א דכתב דמה דתמירי שם דכ"י לבון הוא רק להקרא, אכן מוכח שם מהכ"י דהוא רק כספין קטן, אבל כספין גדול של עכורים מדינא צריך לבון: (ג) לקטן סימן תסס, מגדאברהם סצ"ף קטן יא"ט.

תריעים: 1 כלי תריעים. 2 צלחת.

הַלְבוּת פְּסַח סִימָן תְּנֵא

ביאורים ומוספים

והרשב"א החמיר בזה אף בדיעבד, והפמי"ג (משב"ז ס"ק ב) כתב, שאם עבר וליבן את הכלי כראוי, ולאחר מכן ביטל בו מאכל במזיד, נאסר המאכל, ואם עשה כן בשוגג, הרי הוא מותר.

[משנ"ב ס"ק טז]

דְּרַךְ צְרָאֵי מִקְדָּר לְהַשְׁמֵשׁ בּוֹ אִם קָדִיחוֹ וְעָשְׂתָּ תְּחִלָּה⁽¹²⁾. וְעֵין לְעִיל סוּף סִימָן חָנּוּ וְקָמְשָׁנָה קְרָפְתָּה שְׁמִי⁽¹³⁾.

12) ולשפשוף בשבת טכין שבלע איסור, כתב לעיל (סי' שכג ס"ק לו) שאסור, הואיל ואין די בהדחת הטכין בלבד אלא צריך לשפשוף היטב, ונחשב השפשוף כתיקון כלי.

13) שם (ס"ק כז) כתב, לענין כלי שבלוע בו חמץ, שרגילים להשתמש בו לפעמים לאכילה ושתיה ורחצים להשתמש בו בפסח לרחיצה או לכביסה, שאף על פי שאין לעשות כן מחשש שמא ישתמש בו לאכילה, ואף יש להצניעו משום כך, מ"מ בדרך עראי מותר להשתמש בו לרחיצה.

[משנ"ב ס"ק יז]

דְּמַתְמַת שְׁתַּקְּסוּ מִבְּחוּץ לֹא מִתְּחִיל הַתְּסָק לְהוֹצִיא הַקְּלוּעִי⁽¹⁴⁾.

14) ולגבי תנורים העשויים ממתכת (כגון תנור אפיה שבזמננו המצוי במטבחים ציבוריים ומאפיות וכדו') שגוף החימום שלהם מבחוץ ובליעת האיסור נעשית מבפנים או פלטה השמלית שגוף החימום מתחתיה ובליעת האיסור בצדה העליון, כתב המגן האלף (ס"ק ג) שהסתקם מבחוץ מועילה להכשירם, אף על פי שהבליעה באה מבפנים, שהרי 'בבולעו כך פולטו', ואינם בכלי חרס שאי אפשר להכשירם באופן זה, משום שאין הבלוע שבתוכו יוצא ממנו לעולם (אם לא על ידי ליבון מבפנים, השרוף את הבליעה שבתוכו). מאידך, בפמי"ג (א"א ס"ק י) מביאר, שאף כלי מתכת שבלע מבפנים צריך ללבנו מבפנים (בצד הבליעה), וכן כתב בשו"ת בית שלמה (י"ד ח"א ס"י קסד), וכן פסק הגר"ש אויערבך (שו"ת מנחת שלמה מהדו"ת סי' נא), ונבאופן הגעלת התנורים בזמננו העשויים ממתכת, ראה מה שכתבנו לעיל (ס"ק יג).

ולענין דיעבד, אם ליבן את קדירת המתכת מבחוץ עד אשר ניתנו ממנה ניצוצות מבפנים, הסתפק הפמי"ג (שם) אם התבטל שהתבשל בה לאחר מכן נאסר, ובשו"ת אבני נזר (י"ד סי' ק), וראה א"ח סי' ססה) כתב, שליבון כלי מתכת מבחוץ עד שמתלבן כנחלת ונהיה כאש, מועיל להכשירו, כיון שעל ידי כך נשרף הבלוע שבתוכו, מה שאין כן בכלי העשוי מחרס, שכיון שאינו נעשה כאש אין מועיל בו ליבון זה. וכן כתב ה"ד יהודה (י"ד סי' צו פירוש הארוך ס"ק יג).

[משנ"ב ס"ק יח]

אֵין לֹא תַקְנֶה אֶלָּא בְּלִבָּן קְדִינָהוּ וְכוּ', דְּלֹא תִּיָּס עֲלֵיהּ קָמוּ בְּקִדְרוֹתָהּ⁽¹⁵⁾ וכו', יֵשׁ לָהֶם דֵּין פְּלִי-אַדְרָמָה וַיִּמְחֶי לָהֶם הַגְּעֻלָּה⁽¹⁶⁾.

15) ולגבי הכשרת כיוור העשוי חרסינה [שדינו בכלי חרס, כמבואר להלן ס"ק קסג], שלפעמים נוגעות בו החיכות חמץ, דעת הגר"ש וואנר (קובץ מבית לוי ח"א עמ' כח) שיש לנקותו היטב, ולכתחילה אין להשתמש בו לדברים חמים במשך כ"ד שעות, ולאחר מכן יש לערות עליו מים רותחים להגעילה, ואחר שהוכשר יש להניח בו קערה מיוחדת שתשמש ככיוור, ומן הראוי להניחה באופן שלא תהיה מונחת על תחתית הכיוור כדי שלא יהיה מגע בין הקערה לכיוור על ידי מים רותחים שמעבירים את הבליעות מהכיוור. והוסיף, שטוב לשפוך חומר חריף במקום יציאת המים, כדי לפגום את החמץ הנמצא שם. אכן, לענין שימוש בכיוור בפסח **המשך במילואים עמוד 16**

[משנ"ב ס"ק יא]

אֵי אֶפְשָׁר לְהַשְׁמֵשׁ בּוֹ בַּפְּסַח⁽¹⁸⁾ וכו', בְּכָלִי שֵׁנִי (כְּגוֹן טַעֲלֵעַר וְכַפּוֹת), יֵשׁ לָהֶקֶל אֶף בְּכָלִי-תְרָס בְּמִקּוֹם הַפְּסַד מְרָבָה וַיִּגְנִיעַת שְׁמַחַת יוֹסֵט-טוֹב⁽¹⁹⁾.

8) והחזו"א כתב (א"ח סי' קכב ס"ק ג), שאם אין לו כלי אחר יש להקל להשתמש בקערות חרס שרוב תשמישן הוא על ידי שמערים לתוכן הבשיל חם במצקת מכלי ראשון שאינו מונח על גבי האש, והוסיף, שראוי להגעיל כלי כזה שלש פעמים (ויחליף כל פעם את המים), ואם אי אפשר לעשות כן, יתכן שאין צורך להגעילו כלל.

9) ואף שמשתמשים בצלחות וכפות גם בדבר גוש, ולדעת המהרש"ל המובאת בש"ך (י"ד סי' קה ס"ק ח) דינו של הגוש הוא ככלי ראשון (וכן החמירו הפמי"ג א"א ס"ק ג ובמשב"ז ס"ק יא, והמשנ"ב לעיל (סי' תמו ס"ק כד)), מ"מ מבואר בפמי"ג (א"א ס"ק לח) שבמקום הפסד מרובה [כבענינו] מותר להשתמש בהן, ומשום שיש להקל כדעות שדבר גוש אינו נחשב ככלי ראשון, וכן מבואר בחכמת ארב (כלל ס ס"ב) לענין שאר איסורים. וכן כתב בשו"ת חתם סופר (י"ד סי' צה) בשם רבו, שבעת הצורך יש להקל בדבר גוש שאינו נחשב ככלי ראשון.

[משנ"ב ס"ק יג]

שְׂיִסְקִינִי יָפָה עַד שְׂיִתְלַפְּנִי⁽¹⁰⁾.

10) ולגבי הכשרת תנורים העשויים ממתכת (המצויים בזמננו במטבחים ציבוריים, מאפיות וכדו') כשנבלע בהם איסור, צידד בשו"ת מנחת יצחק (ח"ג סי' כו אות ג, וי"ד סי' יב אות א) שדי בחימום התנור באותה דרגת חום שבה בלע את האיסור, ואין צורך להסיקו עד שיתלבן, שאפשר לסמוך בזה על דעת הסוברים שאינורים 'בבולעו כך פולטו' בליבון, כפי שאומרים בהגעלה. והגר"ש אויערבך (שו"ת מנחת שלמה מהדו"ת סי' נא) כתב שאפשר להכשיר את התנור על ידי הסקתו בחום גבוה, ובכך להפליט את בליעת הזיעה שבו, ומ"מ דעתו (הליכות שלמה פסח פ"ג ארחות הלכה הע' 8) שמי שיכול לייחד תנור אפיה עבור פסח, תבא עליו ברכה. וכעין זה דעת הגר"ש וואנר (קובץ מבית לוי ח"א עמ' ל), שאף על פי שמעיקר הדין אפשר להכשיר תנורים על ידי הסקתם בחום גבוה, ולאחר מכן להשתמש בהם בתבניות חדשות, מ"מ מעשה יש להימנע מלהכשירם לפסח, כיון שיתכן שיש בהם מקומות הצריכים ליבון חמור, וקשה להכשירם כראוי.

וכן דעת הגר"ש אלישיב (סידור פסח כהלכתו ח"א פ"ח הע' 11), שאף על פי שאפשר להכשיר תנור באופן זה, מ"מ לכתחילה יש ללבנו עם לפיד אש, וכשאי אפשר לעשות כן, יש להדליק את התנור למשך שעה בחום הכי גבוה, ובמקום החיבורים ללבנו על ידי לפיד אש, ולאחר מכן יש לכסות בנייר כסף את התנור, או את המאכל הנמצא בתוכו בשעת האפיה. וכן דעת הגר"מ קרליץ (חוט שני פסח פ"י ס"ק ב) שהסקת התנור במידת החום הגדולה שלו כשהתנור אינו בן יומו, מועילה להכשירו בדיעבד, כיון שיש כמה צודדים להקל בזה, והוסיף, שאף על פי שדלת התנור עשויה מזכוכית, שלא ניתן להגעילה לדעת הרמ"א להלן (סכ"ו), מ"מ יתכן שיש להקל בענינו בדיעבד.

ולענין הכשרת תנורים ביתיים המצופים אמאיל, ראה מה שכתבנו להלן (בהגה"ה לאחר שע"ה"צ ס"ק קצא).

[משנ"ב ס"ק יז]

דְּחִישִׁינִי דְּלִמָּא תִּיָּס עֲלֵהּ⁽¹¹⁾.

11) ואם עבר וליבן את הכלי בתנור ולא חס עליו, כתב הריטב"א (פסחים ל, ב) שהרי"ט סבר שיתכן שמועיל הדבר בדיעבד,

